

Gebhardts »Handbuch der Deutschen Geschichte«. Den er blevet til under vanskelige vilkår, idet tre af dens medarbejdere, Hektor Ammann, Friedrich Lütge og den ene af udgiverne, Hermann Aubin, afgik ved døden før værket var tilendebragt, og andre har måttet overtage deres arbejde. Efter en kort indledning ved udgiverne behandles perioden fra stenalderen til år 500 e. Kr. af Herbert Jankuhn og Hermann Aubin. Resten af værket er opdelt i fem tidsafsnit (500-900, 900-1350, 1350-1500, 1500-1648 og 1648-1800), og hver periode behandles under tre hovedrubrikker, landbrug, håndværk og handel, samfundsudvikling (efter 1350 dog socialhistorie). Værkets medarbejdere er foruden de allerede nævnte: Wilhelm Abel, Rolf Sprandel, Karl Bosl, Herbert Hassinger, Hektor Ammann, Hermann Kellenbenz, Wolfgang Zorn og Friedrich Wielandt. Udgiverne har ønsket, at håndbogen i sin videnskabelige holdning skulle være »traditionel« og ikke som »New Economic History« forudsætte en matematisk-økonometrisk uddannelse hos benytteren. Hensigten med bogen er endvidere i første række at give »eine Zwischenbilanz des gesicherten Wissens in der Ordnung der Epochen-Abfolge, nicht der zeitenübergreifende Problemsystematik«, i modsætning til »Nouvelle Clio«. Konsekvensen af dette sidste standpunkt bliver på samme tid værkets styrke som håndbog og opslagsværk og dets svaghed, i hvert fald i ældre tid, hvor forfattere med vidt forskellig faglig baggrund og grundopfattelse som arkæologen Herbert Jankuhn og historikeren Karl Bosl skal behandle samfundsstrukturen før og efter år 500. Men først og fremmest har tysksproget forskning med denne håndbog leveret os endnu et solidt hjælpemiddel til undervisnings- og orienteringsbrug.

Anne K. G. Kristensen

R. I. Moore: The Birth of Popular Heresy. Documents of Medieval History 1. Edward Arnold Ltd., London, 1975. 166 s.

H. R. Loyn and J. Percival: The Reign of Charlemagne. Documents of Medieval History 2. Edward Arnold Ltd., London, 1975. 164 s. – Begge bøger fås også i paperback udgave.

De to første bind i en serie med kilder til middelalderens historie rejser en række positive og negative betragtninger. For den historisk interesserede er det altid et velkomment bidrag når der udgives kildesamlinger. Sådanne samlinger af data gør arbejdet med fortiden lettere. I de foreliggende tilfælde kan man finde i fin gengivelse og god oversættelse Einhards beretning om Karl den Store, immunitetsdokumenter, breve fra Alkuin, synodalberetninger og en god del kapitularier – eller man kan finde væsentlige samtidige indlæg for og imod kætteri.

Men spørgsmålet melder sig: hvad skal vi med disse kildesamlinger? Som en hjælp i en videregående undersøgelse er de fremragende men som kildesamlinger til henholdsvis Karl den Stores regering og det folkelige kætteri er disse og tilsvarende kildesamlinger utilstrækkelige. De er helt og udelukkende opbygget efter forrige århundredes positivtisk-orienterede principper, der forudsatte, at en kildesamling rummede et totalt sæt af data som det gjaldt om at udfinde og bygge teorier på. Men for den historiker der vil søge indsigt i de strukturer, som skabte et karolingisk styre omkring 800, er kilderne ikke de bedste. Og det er mere end tvivlsomt om synodalberetninger og lærde mænds skrivelser kan opfattes som fremtrædelsesformer, der kan sige noget om det grundlæggende i det folkelige kætteri, der højst sandsynligt ikke har efterladt sig skriftlige kilder. Men det er vel heller ikke den tilsigtede mening, at disse to kildesamlinger skal benyttes isoleret?

Axel Bolvig